

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด
สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

A Development of Training Curriculum on Life Skills Enhancement for Drug
Prevention for Lower Secondary School Students in Baan Pla Lai School,
Sakon Nakhon Primary Educational Service Office Area 3

จริยา กิตติธรรม¹ วันเพ็ญ นันทาศรี² บุญมี ก่อบุญ³

Jariya Kittitham¹, Wanphen Nanthasri² and Boonmee Koboon³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด และ 2) ประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม และระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive) จากนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติแบบ Nonparametric Statistics โดยใช้สถิติ Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมาย 2) โครงสร้างเนื้อหา 3) กิจกรรมการฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล

2. คุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 3) ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28

คำสำคัญ หลักสูตรฝึกอบรม ทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชานวัตกรรมกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ผู้อำนวยการโรงเรียน ดร. สาขาวิชานวัตกรรมกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to develop a training curriculum on life skills enhancement for drug prevention and 2) to assess the quality of the developed training curriculum for lower secondary school students in Baan Pla Lai School under Sakon Nakhon Primary Educational Service Office Area 3. The study was divided into 4 phases. The first phase was the study of fundamental information for curriculum development, which was conducted in the second phase. The third phase was the pilot implementation of the developed curriculum and the fourth phase was curriculum improvement. The sample group consisted of 15 lower secondary school students in Baan Pla Lai School under Sakon Nakhon Primary Educational Service Office Area 3 in academic year B.E. 2559, selected through the use of purposive selection from risk group and problem group. Statistics applied in data analysis were mean, standard deviation and Nonparametric Statistics by Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test

The study found that:

1. The author's training curriculum on life skills enhancement for drug prevention for lower secondary school students comprised 5 components, namely 1) objective 2) structure and content 3) training activities 4) training media and 5) assessment and evaluation.

2. Quality of the developed training curriculum found that 1) knowledge and understanding on life skills for drug prevention of lower secondary school students after training was statistically higher than before the instruction at the .01 level of significance; 2) drug prevention skills of lower secondary school students were at a high level ($\bar{x} = 3.48$); 3) opinion of lower secondary school students towards the author's training curriculum in an overall was at high level ($\bar{x} = 4.28$).

Keywords: Training Curriculum, Life skills, Drug Prevention

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 6) เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

การเรียนรู้ และมีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยได้ให้ความหมายของความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตไว้ว่าเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม การรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อตนเองและผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556,

หน้า 1) ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อบุคคล ครอบครัว ประเทศ และสังคมโลก เนื่องจากทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล กล่าวคือ ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม ปัญหาการพัฒนาตนเอง ปัญหาสุขภาพร่างกาย (กุสุมาวดี คำเกสียง และคณะ, 2554, หน้า 23)

การพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ห่างไกลจากยาเสพติด สื่อลามกอนาจาร เกมออนไลน์ การพนัน และการทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่สังคมไม่ยอมรับ ถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินงานในสภาวะที่สังคมไทยเผชิญ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน อีกทั้งปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียน และสถานศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนพบว่า ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 19.2 ปี 2552 เป็นร้อยละ 51.3 ปี 2553 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 9) และจากการศึกษาแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด ปี 2557 กลุ่มผู้เกี่ยวข้องรายใหม่ยังคงมีสัดส่วนที่สูงทั้งในกลุ่มผู้ค้า และกลุ่มผู้เสพ โดยเยาวชนอายุ 15-24 ปี ยังคงเป็นกลุ่มหลักที่เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งพบทั้งอยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา สำหรับกลุ่มนักเรียนพบว่าระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ตัวยาที่แพร่ระบาด ยาบ้ายังคงมีส่วนแบ่งทางการตลาดที่สูงกว่าตัวยาอื่นอย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2558, หน้า 7) และแนวโน้มการเข้ารับการบำบัดกลุ่มนักเรียนนักศึกษา จะมีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด มีแนวโน้มสัดส่วน

เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 45.6 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 47.7 ในปี 2557 (สำนักยุทธศาสตร์, 2557, หน้า 15)

จากแนวโน้มการแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดในสถานศึกษารัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหายาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” และมีเจตนารมณ์ ความตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะลดระดับปัญหายาเสพติดและปัญหาที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินความสงบสุขของประชาชนและสังคมโดยส่วนรวม ได้กำหนดให้ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไข โดยการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและจัดการกับปัญหาอื่นๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องให้เบ็ดเสร็จและมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิถีปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้แนวทางให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นมั่วสุมกับยาเสพติดและอบายมุข โดยสถานศึกษา ต้องจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนให้ความรู้ เสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิต ภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติด และอบายมุข จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาทุกคน ให้ทั่วถึง โดยสร้างเครือข่ายแกนนำทุกระดับ ในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557, หน้า 1) แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้เรียนจึงต้องได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตในสถานศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต และป้องกันยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, หน้า 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่รับมอบนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ปี พ.ศ. 2557 ของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ได้ดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยสั่งการให้ทุกโรงเรียนในสังกัด

ดำเนินการ เสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสำรวจสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา จำแนกสถานะความเข้มแข็งของสถานศึกษากำหนดพื้นที่เป้าหมายปฏิบัติการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุขรอบสถานศึกษา จากผลการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติดเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสเป็นส่วนใหญ่ (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3, 2557, หน้า 3) กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้สารเสพติด แต่ยังไม่ติดหรือกลุ่มเสี่ยง ได้ใช้มาตรการให้ความช่วยเหลือ เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ โดยดำเนินการจัดบริการให้ คำปรึกษาเน้นการแนะแนว ฝึกทักษะชีวิตให้รู้จักแก้ปัญหา ใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ใช้มาตรการป้องปรามโดยการ ตรวจค้นและสุ่มตรวจปัสสาวะเป็นครั้งคราว ทำให้สถานศึกษามีการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดเพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้นักเรียน มีภูมิคุ้มกันต่อสู้กับสิ่งยั่วยุที่จะ นำไปสู่การติดยาเสพติด

โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เปิดสอนตั้งแต่ ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2559 มีนักเรียนทั้งหมด 212 คน เป็นนักเรียนกลุ่มปกติ จำนวน 197 คน กลุ่มเสี่ยงจำนวน 12 คน กลุ่มมีปัญหา จำนวน 3 คน (โรงเรียนบ้านปลาหลาย, 2559, หน้า 4) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านปลาหลาย กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อปัญหาเสพติด ซึ่งน่าจะมีสาเหตุ มาจากการที่นักเรียนขาดประสบการณ์อยากรู้อยากลอง ชอบลองของแปลกใหม่ในชีวิต ชอบเสี่ยงภัยแสวงหา ความสนุกสนานโดยขาดความรับผิดชอบ มีการมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่นในชุมชน นักเรียนกลุ่มเสี่ยงเป็นนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นกำลังเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งจะมีสัญชาตญาณ ต้องการอยู่ร่วมกัน ต้องการได้รับการยกย่อง และมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของหมู่คณะ จึงทำให้ต้องยอมใช้ยาเสพติดตาม การชักชวนของเพื่อน รวมทั้งปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียน ที่ตกอยู่ในสภาวะวิกฤติของเศรษฐกิจ พ่อแม่ดิ้นรนหางาน ทำไม่มีเวลาดูแลลูก ปล่อยให้ลูกไว้กับตายาย พ่อแม่ทะเลาะ

กันทุกวัน จึงทำให้ใช้เวลาว่างที่มีไปคบเพื่อนนอกบ้าน จนกว่าจะถึงเวลาอนจึงกลับบ้านและในที่สุดก็หันไปสู่อ ยาเสพติด ปัญหาพ่อแม่หย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความกดดันสูง ประกอบกับความน้อยใจ ว่าพ่อแม่ไม่รัก รู้สึกว่าเหว จึงได้หันไปใช้ยาเสพติด สถานที่ อยู่อาศัย ที่อยู่ใกล้แหล่งที่มี การมั่วสุมยาเสพติด รวมทั้ง ขาดความรู้ในเรื่องยาเสพติดโดยทดลองใช้ยาเสพติดเพราะ ไม่รู้จักและไม่มีความรู้เรื่องยาเสพติด

จากปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทาง ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยได้นำหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตจากนักการศึกษา มาสังเคราะห์ องค์ประกอบทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะ การตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการปฏิเสธ และ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มาพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดขึ้น เพราะทักษะชีวิตสามารถป้องกันปัญหาเสพติดได้ เนื่องจากทักษะชีวิตสามารถฝึกให้นักเรียนมีความสามารถ ในการค้นหา รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้ข้อดี ข้อเสียของ ตนเอง มีความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราว ต่างๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ โดยประเมินทางเลือกและ ผลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกทางที่ถูกต้องเหมาะสม มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ อย่างมีระบบ ไม่เกิดความเครียดทางกายและจิตใจ จนอาจ ลุกกลามเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้ไขมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน มีความสามารถ ในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับ อารมณ์โกรธ และความเศร้าโศก ที่ส่งผลทางลบต่อร่างกาย และจิตใจได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการรับรู้ถึง สาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และ แนวทางในการควบคุมระดับความเครียด เพื่อให้เกิด พฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ทักษะชีวิตจึงมี ความสำคัญในการป้องกันปัญหาเสพติดและช่วยพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

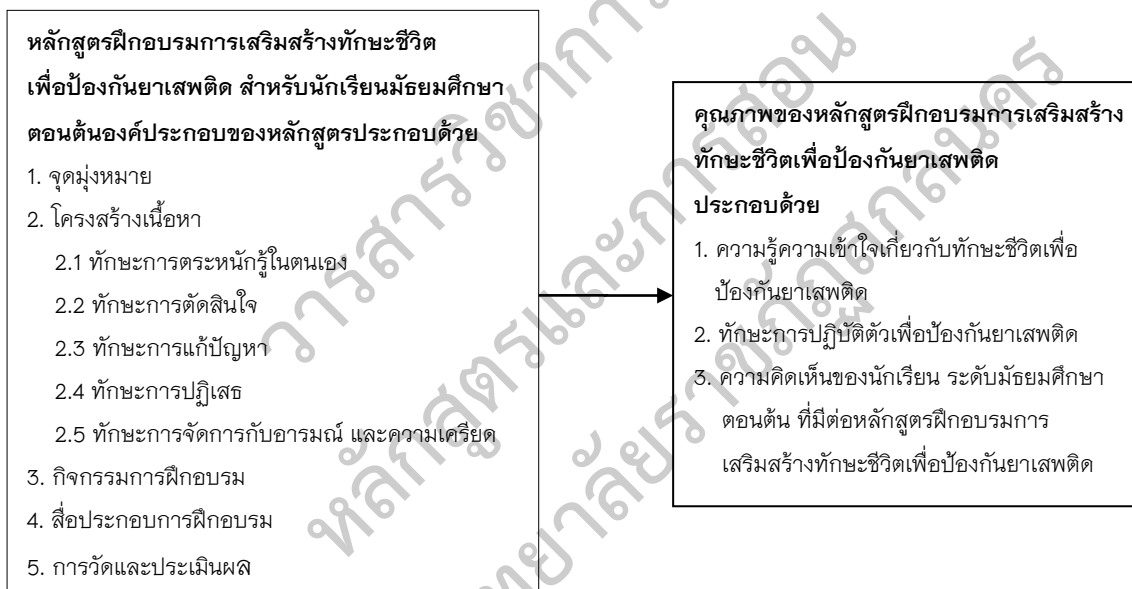
2. เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

2.2 เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2559 โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive) จากนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา จำนวน 15 คน (จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 30 คน)

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด โดยได้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง 2) ทักษะการตัดสินใจ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะการปฏิเสธ และ 5) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด

2. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมาย 2) โครงสร้างเนื้อหา 3) กิจกรรมการฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

เป็นการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง โดยสร้างในประเด็นที่จำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนา และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ 0.80-1.00 และผลการประเมินคุณภาพ เท่ากับ 4.28 แสดงว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าค่าความยากรายข้อ (p) มีค่าตั้งแต่ 0.42 ถึง 0.73 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) มีค่าตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.69 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .82

2.2 แบบประเมินการใช้ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบสังเกตทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติด หลังการฝึกอบรมเสร็จแล้ว 3 สัปดาห์ ผลการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เท่ากับ 1.00

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ผลการประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ 0.80-1.00

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปลาหลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2559 โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive) จากนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา จำนวน 15 คน (จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 30 คน)

ระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม

เป็นการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมหลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้แล้ว เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมฉบับสมบูรณ์

วิธีการรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ใช้เวลาดำเนินการทดลอง 15 ชั่วโมง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index : IOC) การหาค่าความยาก (Difficulty : p) หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination : r) ของแบบทดสอบรายข้อ และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ที่เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR-20

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ทดสอบค่าทีชนิดกลุ่มไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมาย 2) โครงสร้างเนื้อหา 3) กิจกรรมการฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล

2. ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการศึกษาทักษะการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย 2) โครงสร้างเนื้อหา 3) กิจกรรมการฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยยึดหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมของนักวิชาการ ด้านหลักสูตร และนักการฝึกอบรมหลายท่าน เช่น มณฑิชา ชนะลิตี (2539, หน้า 17); วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 19); วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ (2551, หน้า 143-148);

ศรัณญา แสงหิรัญ (2553, หน้า 180-183); อัดพงศ์ สุขมาตย์ (2553, หน้า 149-151); จักรก วรงค์ภาพินธุ์ (2556, หน้า 132); อรวรรณิ ไชยปัญญา (2556, หน้า 11); Saylor and Alexander (1974, p. 27); Saylor Alexander and Lewis (1981, p. 30) หลังจากนั้นศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่จะนำมาใช้เป็นเนื้อหาในการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม โดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนรินทร์ นาคอราม (2549); กานต์ชัยญา แก้วแดง (2555, หน้า 46); ชวัญใจ ธรรมกุล (2555); ดิฐภัทร บวรชัย (2555); วิทยา รอบคอบ (2557); วุฒิ ไกร คักดี สุรกานต์ (2558) และ Zollinger, Saywell & Muegge (2003, pp. 337-338) แล้วสรุปผลได้ องค์ประกอบของทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง 2) ทักษะการตัดสินใจ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะการปฏิเสธ และ 5) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด จากนั้นนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม และจัดทำร่างหลักสูตร ตรวจสอบหลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 19) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรไว้ 3 ระบบโดยเริ่มต้นจาก

1) ระบบการร่างหลักสูตร 2) ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตร สอดคล้องกับ Saylor Alexander & Lewis (1981, p. 30) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร เริ่มจาก 1) การศึกษาตัวแปรต่างๆ จากภายนอก ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน สังคม ธรรมชาติของการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ทรัพยากร และความสะดวกสบาย ในการพัฒนาหลักสูตรและคำแนะนำจากผู้ประกอบอาชีพ 2) การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินผลหลักสูตร การคัดเลือกเทคนิคและวิธีการฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการฝึกอบรมแบบ การบรรยาย (Lecture) ที่มีวิทยากรบรรยายตามหัวข้อที่ได้รับตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ความรู้กับผู้เข้ารับการอบรม แบบกรณีศึกษา (Case study) เป็นการฝึกอบรมที่นำเอาเรื่องราวหรือกรณีที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นจริงๆ เสนอในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม

เพื่อวิเคราะห์กรณีที่ยกมา โดยมีวิทยากรคอยให้คำปรึกษา แนะนำเพื่อช่วยให้วิเคราะห์ปัญหาได้ตรงวัตถุประสงค์ การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) เป็นการนำเอาเรื่องที่เป็นกรณีตัวอย่างมาเสนอในรูปแบบการแสดงบทบาทให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นภาพชัดเจนได้สัมผัสกับประสบการณ์และความรู้สึกที่แท้จริงเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นกรณีตัวอย่าง และการใช้กิจกรรมนันทนาการ (Recreational/activity) เป็นการให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ร้องเพลง เล่นเกม ปรบมือ เป็นจังหวะ ฯลฯ สอดคล้องกับ สิริลักษณ์ สีแดง (2558, หน้า 1) กล่าวว่า เทคนิคการฝึกอบรมมีความสำคัญต่อการฝึกอบรม จึงต้องเลือกให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม สำหรับผลการตรวจสอบร่างหลักสูตรการฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรม เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ทุกประเด็น หมายความว่า องค์ประกอบของหลักสูตรการฝึกอบรม มีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการ ด้านหลักสูตร ได้แก่ มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539, หน้า 17); วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 19); Saylor & Alexander (1974, p. 27) และหลักสูตรการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการหาคุณภาพ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะในส่วนที่บกพร่องมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนสามารถนำมาใช้ได้

2. ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างก่อนและหลัง การฝึกอบรม ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อน

ฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมสามารถ พัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกัน ยาเสพติด ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้จริง ทั้งนี้อาจเกิดจากองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล รวมถึงสื่อประกอบการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมและ หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ กิจควรี (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของ การประยุกต์การสร้างเสริมทักษะชีวิตร่วมกับแรงบันดาลใจ ทางสังคมเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มทดลอง มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบุหรี่และพิษภัยจากการ สูบบุหรี่ ทักษะชีวิตในทุกด้านและความตั้งใจในการปฏิบัติ ตนเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสอดคล้องกับ วิทยา ครอบครอง (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตโดยกระบวนการ มีส่วนร่วมเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาบ้า ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในอำเภอหนองไฮ อำเภอ เมืองศรีสะเกษ พบว่าทักษะชีวิตของนักเรียนหลังเข้าร่วม กระบวนการวิจัยมีคะแนนมากกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการวิจัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ และ การตรวจสอบหาคุณภาพของแบบทดสอบ ตามหลักการ แนวคิดของ วาโร เฟ็งส์วีสต์ (2551, หน้า 213-214) ดังนี้ 1) วิเคราะห์จุดประสงค์และเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ 2) กำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกข้อสอบ 3) กำหนดรูปแบบของข้อคำถาม 4) ลงมือเขียนข้อสอบ 5) ทบทวนข้อสอบ พิจารณาความถูกต้องตามหลักวิชา ความชัดเจนของภาษา 6) ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 7) พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง 8) ทดลองใช้ วิเคราะห์ข้อสอบและปรับปรุง 9) พิมพ์ แบบทดสอบฉบับจริง กับวิธีการสร้างและการตรวจสอบ หาคุณภาพตามหลักวิชาการของ บุญชม ศรีสะอาด (2553, หน้า 53-66) การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยตามแนวคิด ของพิสนุ ฟองศรี (2553, หน้า 124-177) และการวัดและ

ประเมินผลการเรียนรู้ ของประชากร ศรีตระกูล และคณะ (2553, หน้า 127-132) ซึ่งประกอบด้วย 1) วิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และจุดมุ่งหมายการฝึกอบรมโดยครอบคลุมพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และความคิดเห็น 2) วิเคราะห์ ออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่จะออกข้อสอบ 3) สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิต เพื่อป้องกันยาเสพติดเพื่อทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา ความถูกต้องเหมาะสม 5) นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 6) นำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ 7) คัดเลือกเฉพาะข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่มีคุณภาพตามจำนวนเพียง 30 ข้อ 8) พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผลการสร้างแบบทดสอบตามขั้นตอนดังกล่าว พบว่า ค่าความยากรายข้อ (p) มีค่าตั้งแต่ 0.42 ถึง 0.73 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) มีค่าตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.69 เป็นแบบทดสอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่มีคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 ซึ่งนับว่าเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพ ด้วยเหตุผลสนับสนุนดังกล่าว จึงเชื่อได้ว่าแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณภาพทั้งในเชิงตรงและความเชื่อมั่น จึงสามารถวัดผลและประเมินผล ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม

2.2 ทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ ทั้งนี้

เนื่องจากแบบประเมินทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนทุกประการ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการอบรมเน้นการเสริมสร้างทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการจัดการอบรมในวัยรุ่น โดยไม่มุ่งเน้นการสอนบรรยายเพียงอย่างเดียว ยังได้มีการแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์จำลองที่พบได้ในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ สอดคล้องกับเทคนิคการฝึกอบรมของ นนทวัฒน์ สุขผล (2543, หน้า 15-17) ที่แบ่งประเภทเทคนิคการฝึกอบรม ดังนี้ 1) เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้วิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การประชุมปวงกต การสาธิต และการสอนงาน 2) เทคนิคการฝึกอบรมโดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การระดมสมอง การประชุมกลุ่มย่อย กรณีศึกษา การประชุมใหญ่ เกมการบริหาร การแสดงบทบาทสมมติ การสัมมนา ทัศนศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ การใช้กิจกรรม นันทนาการ การฝึกอบรมในงาน การฝึกหัดงาน การโยกย้าย สับเปลี่ยนงาน สถานการณ์จำลอง และสอดคล้องกับสมคิด บางโม (2545, หน้า 85-93) กล่าวว่า เทคนิคการฝึกอบรม คือ วิธีการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้มากที่สุดในเวลาจำกัด ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ชวีญใจ ธรรมกุล (2555) ได้ศึกษาการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นตอนต้น พบว่า กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า หลังการสอน วัยรุ่นตอนต้นมีคะแนนทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้าง

ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ตรงกับความต้องการ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเห็นได้จากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียนว่าได้รับความรู้ และกล้าที่จะแสดงออก มีความกล้าคิด กล้าปฏิเสธ สนุกสนานกับกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับแนวความคิดของการฝึกอบรมที่ดี สอดคล้องกับสมชาย สังข์สี (2550, หน้า 115-116) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรมบรรยากาศและการจูงใจที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ สถานที่และเทคโนโลยีการศึกษา ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สามารถจัดให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ จะส่งเสริมให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ วิทยากรที่เป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมมีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ ในเรื่องการฝึกอบรม เป็นอย่างดี มีสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม มีเทคนิคที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจ มีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเป็นกันเอง บรรยายได้เข้าใจง่าย มีกิจกรรมเน้นทบทวน เช่น เพลงและเกมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเล่น ทำให้บรรยากาศเป็นไปด้วยความสนุกสนาน กล้าที่จะถามและฝึกปฏิบัติ อย่างมั่นใจให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี และเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นไปตามแนวคิดของ สมชาย สังข์สี (2550, หน้า 115-116) กล่าวว่า วิทยากรที่ให้ความรู้ ในเรื่องการอบรมต้องมีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์ อย่างแท้จริง มีความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ มีความเข้าใจในหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย เป็นอย่างดี มีเทคนิควิธีการทำให้ผู้เข้าร่วมการอบรมเข้าใจ ชัดเจนกระตือรือร้น ให้ความสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ นาคร่วม (2549) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพึงพอใจ ต่อโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิฐภัทร บวรชัย (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียน

มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ ดังนั้นซึ่งหน่วยงานทางการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นแบบแผนในการจัดอบรมพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานและธรรมชาติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันยาเสพติด ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังฝึกอบรม 3 สัปดาห์ อยู่ในระดับมาก ในระยะต่อไปหลังจากนั้น ผู้วิจัยหรือครูควรมีการตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม ยังเกิดทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปสู่สถานการณ์จริง และชีวิตประจำวันได้

3. ก่อนการฝึกอบรมควรมีการชี้แจงให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม การปฏิบัติตัวขณะการฝึกอบรม เพื่อลดความวิตกกังวลในการเข้าฝึกอบรม และเพื่อให้การอบรมเป็นไปตามแผนที่วางไว้

4. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการป้องกันยาเสพติดอย่างจริงจัง โดยให้ความสำคัญของงานในระดับต้นๆ ควรจัดกิจกรรม โครงการ ในการป้องกัน ยาเสพติด ในสถานศึกษา ที่หลากหลายและต่อเนื่อง ควรมีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับ โทษและอันตรายของยาเสพติดเข้ากับการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยความคงทนของทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในระยะยาว

2. ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยไม่ยึดเนื้อหา แต่มุ่งกระบวนการอบรมเป็นหลัก เพื่อให้เกิดทักษะชีวิตที่เกิดจากมวลประสบการณ์ของกิจกรรมการเรียนรู้จริง

3. ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกัน

ยาเสพติดในด้านการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ถ้าหากผู้ที่จะนำหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้ควรจะได้รับการปรับปรุง

4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ หรือสาเหตุที่ส่งผลต่อการติดยาเสพติด ในกลุ่มนักเรียนในระดับช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *คู่มือแนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข*. เข้าถึงได้จาก https://www.chon1.go.th/chon57/upload/Khumue_1_11.doc.
- กานต์ชัยญา แก้วแดง. (2555). *การเสริมสร้างการเรียนรู้การใช้ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. เชียงใหม่: สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- กุสุมาวดี คำเกลี้ยง และคณะ. (2554). *หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอมพันธ์.
- ขวัญใจ ธรรมกุล. (2555). *การสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นตอนต้น*. รายงานการศึกษาคิสรระ พย.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จักรา วงศ์กาฬสินธุ์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้หลักการเจริญสติปัญญาฐาน 4 ตามแนวทางของหลวงพ่อเทียนจิตตสุโก*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ดิฐภัทร บวรชัย. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นนทวัฒน์ สุขพล. (2543). *เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- นรินทร์ นาคอร่าม (2549). *ประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจวรรณ กิจควรรดี. (2552). *ประสิทธิผลของการประยุกต์การเสริมสร้างทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประภาพร ศรีตระกูล. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิสนุ ฟองศรี. (2553). *เทคนิควิธีการประเมินโครงการ พิมพ์ครั้งที่ 7*. กรุงเทพฯ: ดานสุทธาการพิมพ์.

- มณฑลพิษณุโลก. (2539). *การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น* สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- วิชาญ พันธุ์ประเสริฐ. (2551). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบบทปฏิบัติการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทยา รอบคอบ. (2557). *การพัฒนาทักษะชีวิตโดยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในตำบลหนองไฮ อำเภอเมืองศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วุฒิไกร คักดีสุรกันต์. (2558). *ประสิทธิผลการประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอเมืองชลบุรี*. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 24(4), 612–620.
- ศรินญา แสงหิรัญ. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อให้มีคุณลักษณะสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมคิด บางโม. (2545). *องค์การและการจัดการ พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สมชาย สังข์สี. (2550). *หลักสูตรฝึกอบรมพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริลักษณ์ สีแดง. (2558). *เทคนิคการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: ส่วนวิชาการ สถาบันพัฒนาข้าราชการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. (2557). *สรุปรายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา*. สกลนคร: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2556). *รู้ได้อย่างไรว่าเด็กไทยมีทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *ภาวะสังคมไทย ไตรมาส 3 ปี 2555*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักยุทธศาสตร์. (2557). *ส่วนข้อมูลเพื่อระวังปัญหายาเสพติด*. เข้าถึงได้จาก https://www.oncb.go.th/ONCB_OR7/PublishingImages/Pages/Event.
- อรรรณิ ไชยปัญญา. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Saylor, J.G. & Alexander, W.M. (1974). *Planning Curriculum for Schools*. New York: Hoit, Rinehart and Winston.
- Saylor, J.G, William, M.A. & Lewis A.J. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning* 4th ed. New York: Holt, Rinehart Winston.
- Zolinger, W, Saywell M, & Muegge, M. (2003). Impact of the Life Skills Training Curriculum on Middle School Students Tobacco Use in Marion Country Indiana, 1997–2000. *The Journal of School Health*.